

IKON A PARLAMENTBEN

Slachta Margit beszédei a magyar parlamentben.

Szerkesztette: PETRÁS Éva – SCHLACHTA Boglárka Lilla – SZABÓ Róbert.

Gondolat, Budapest, 2021. 457 oldal, 5000 Ft

Slachta Margit egy ikon. Az első magyar női parlamenti képviselő, világi szerzetes, aki egész életét nemzete szolgálatának és rászoruló embertársai megsegítésének szentelte. Rátapintott korának legégetőbb problémáira, ismerte a mindennapi emberek gondjait, rendkívüli szociális érzékenységről tett tanúbizonyságot. Az emberek között, az emberekért élt. Derűt és jószágot árasztott, mégis kemény és rendíthetetlen volt. Példamutató, de közben nem tökéletes, éppen ezért nagyon is szerethető. De mindenekfelett: mondanivalója aktuális ma, a 21. században is, méghozzá világlátástól, politikai hovatartozástól függetlenül. Mert ahogy fogalmazott: „Én nem jobb- vagy baloldaliakat támadok vagy pártolok, hanem az igazságot és a haza érdekét akarom mindenkor szolgálni.”

A kommunista történetírás évtizedeken keresztül arra törekedett, hogy személyét bemocskolja, jelentőségét eltörölje. Éppen ezért tennünk kell azért, hogy végre elfoglalhassa méltó helyét a magyar közgondolkodásban! Bőven van még dolgunk, ugyanakkor öröme is van okunk, hiszen a közelmúltban felvette a nevét a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet, halmvai a tavalyi év végén hazakerültek az Egyesült Államokból, és idén februárban időszaki kiállítás nyílt tiszteletére a Terror Háza Múzeumban. Ebbe a sorba illeszkedik, hogy a Gondolat 2021-ben megjelentette parlamenti felszólalásainak teljes szövegét.

A kötet Slachta Margit képviselői ciklusait követve három szerkezeti egységre tagolódik (1920–22, 1945–47, 1947–1949). A Schlachta Boglárka Lilla, Petrás Éva és Szabó Róbert által írt, az egyes ciklusok elején található bevezető tanulmányok, a beszédekhez fűzött szakszerű és gondos jegyzetapparátus, valamint a kötet végén

található annotált névmutató mind-mind **érdemi segítséget jelent Slachta Margit beszédeinek kontextusba helyezéséhez.**

A kötet Slachta életművének politikusi tevékenységét helyezi a középpontba, és hagyja, hogy hősünk beszéljen. Margit testvér szavai vezetnek bennünket, ezeken keresztül rajzolódik ki nem csupán politikai programja és hitvallása, hanem azon túlmutatóan jelleme, világlátása, szemléletmódja is. A beszédek végére érve az olvasó úgy érezheti, közelebb került Slachta Margithoz, jobban megismerte őt és gondolkodását.

Kiderül többek között, hogy a politikai térbe való belépés, a parlamenti képviselőség számára nem cél, csupán eszköz volt. Ahogy 1920-ban fogalmazott: „A keresztény magyar nő nem keres magának politikai pályákat a politika kedvéért. Azonban a politikai pályáktól nem félünk, a nemzet újjáépítésének nagy munkája kedvéért.” Nem idegenkedett tehát a közéleti és politikai szerepvállalástól, de ez nem kariervágának megmutatkozása volt, hanem az őt egész életében vezérlő mély istenhitéből eredő kötelességének: az embertársai megsegítésének egy lehetséges útja. Ahogy képviselői munkája, úgy

újságalapítói és szerkesztői aktivitása, valamint közösségalapító tevékenysége is mind a krisztusi szeretet parancsának való engedelmeskedés leágazásaként értelmezendő: 1923-ban hozta létre, majd évtizedekig vezette a máig működő Szociális Testvérek Társaságát. Ugyanebből az alapelvből következett az üldözött zsidók segítése a vészorszak idején és tiltakozása a kommunista diktatúra kiépülése ellen is.

Mindkétszer világháborút követő időszakban lépett a politika porondjára: először 1920-ban, a trianoni békediktátum aláírása előtt nem sokkal választották

be a Nemzetgyűlésbe, majd a II. világháborút követően újfent úgy vélte: képviselőként is segítenie kell hazáját.

Milyen kép rajzolódik ki Slachta Margitról parlamenti felszólalásait olvasva? Mindenekelőtt nem hagy kétséget afelől, hogy a politikában is döntő szerepet tulajdonított az erkölcsnek. Hitt abban, hogy van helyes és helytelen, hangsúlyozta a lelki javak, a nép és a kormány közti bizalom jelentőségét. Erkölcsi kategóriákban gondolkodott, és megszállottan törekedett az igazság érvényesítésére: „Mert az győz mindig, akié az igazság, és aki az igazság mellett híven és alkulatlanul [értsd: alkuk nélkül] kitart.” Egyértelmű volt számára, hogy az igazság Istentől származik, istenhite mindvégig áthatotta közéleti szerepvállalását. „Már az a gondolat, hogy létezzék vallástól független jogrendszer és főképpen erkölcsiség, a modern pogány szellemiség eszmei szörnyszülőtte. Ilyen nincs!” – mondta egy ízben. A változó korszakellenállva a keresztény Magyarország fenntartásáért, majd helyreállításáért harcolt.

Első parlamenti ciklusának fókuszában a szociális kérdések, valamint a nő- és családvédelmi ügyek képviselése állt. Megjelentette a társadalom periferiáján élők, a rászorult helyzetben lévők érdekeit. Foglalkozott többek között a gyermek- és csecsemőhalandóság magas számával, az ipari munkásnők helyzetével, tematizált közkerkölcsi kérdéseket és minden eszközzel biztosítani akarta az anyaság védelmét. Sürgette az iskola-reformot, követelte a kisdédóvónők fizetésrendezését, a rabeltartási díjak emelését stb. Neki köszönhetjük például az iskolanővéri intézmény felállítását, amelyből később az iskolaorvosi rendszer fejlődött ki; a kéthetes fizetéses szabadság biztosítását az ipari munkások részére; ahogy azt is, hogy női rabőröket kezdtek alkalmazni a női börtönökben. Miközben vallotta, hogy az „államnak kötelessége a gyengét védeni”, addig azt is hangsúlyozta, hogy ezzel nem szabad visszaélni: legalább ekkora szükség van az emberek tennivágyására is, a munkára éppen ezért értékként tekintett.

Mint első magyar női parlamenti képviselő, a *keresztény feminizmus élharcosa* és a Keresztény Női Tábor vezetője, célja volt a nők hangjának felerősítése a törvényhozásban. Az a mára alapvetéssé vált mondat, miszerint „mi [nők] ugyanolyan polgárai, egyedei vagyunk a hazának, mint a férfiak”, korának egyik legfon-

tosabb politikai és társadalmi küzdelmét jelentette. Slachta vallotta, hogy vannak bizonyos áthidalhatatlan különbségek nők és férfiak között, és úgy vélte, a nőnek elsősorban a család a működési tere, azonban mindent megtett a szabad választás jogának kivívásáért. Azt akart elérni, hogy bármilyen döntést is hozzon egy nő, annak a feltételei biztosítva legyenek számára. „Azt találok haladott állapotnak, hogy a nő szabadon határozhat még arról is, hogy két lovon akar-e egyszerre ülni, vagy sem.”

A II. világháborút követő évek felszólalásait olvasva kibontakozik előttünk a kommunista diktatúra könyörtelen kiépülése, amivel éles kontrasztban áll Slachta Margit önazonossága, karakánsága és bátorsága. Szenvedélyesen érvelt a királyság államformája mellett, részben mert szerinte az Magyarország békéjének és stabilitásának záloga, másrészt az államformaváltást külföldi kényszerűségnek, az annak való megfelelést pedig gyengeségnek és haszontalannak látta. Szerinte a szakítás a transzcendentális meglátással nem más, mint az erkölcsi erők döntő voltának meg nem értése. Felszólt az internálás ellen, ahogy az államrend és a köztársaság hatályos védelméről szóló törvény ellen is, képviselte a hadirokkantak, a hazatérő hadifoglyok érdekeit és messzemenőig tiltakozott az egyházi iskolák államosításakor. Utolsó felszólalásai már-már követhetetlennek válnak a folyamatos közbejárással, őt érő bántó megjegyzések miatt. Harcolt mindaddig, míg teljesen el nem lehetetlenítették munkáját és Magyarországon maradását.

Slachta Margit beszédeit olvasva szembeötlő, hogy megannyi külföldi, főként amerikai példára hivatkozott, ami mutatja széles látókörét, világlátottságát. Ahogy az is világosan kiderül, hogy képes volt rendszerben gondolkodni: tudta, hogy a szociálpolitikai kérdések kezelésének előfeltétele a pénzügyi stabilitás, ami felkeltette érdeklődését a tőle eredetileg távol álló gazdasági kérdések iránt. A parlamenti viták Slachta személyiségének egy talán kevésbé várt aspektusára is rámutatnak, mégpedig humorára – tudott szarkasztikus lenni, replikái nem egyszer frappánsak. Legyen szó bármilyen témáról, beszédei felkészültségről és alaposságról tanúskodnak, mindegyikben közös az erkölcsi szempontrendszer elsőrendűsége. Van mit tanulnunk tőle.

BACSONI DOROTTYA